

Фінанси, банківська справа та страхування

УДК 336.7

Ременяк Артур Володимирович

*аспірант кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту
Львівського національного університету імені Івана Франка*

Remeniak Artur

*Postgraduate of the
Ivan Franko National University of Lviv
ORCID: 0000-0003-0291-2217*

Мурайко Вікторія Володимирівна

*магістрант кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту
Львівського національного університету імені Івана Франка*

Muraiko Viktoriia

*Master's Degree of the
Ivan Franko National University of Lviv*

**ФІНТЕХ-ІННОВАЦІЇ НА ПЛАТІЖНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ В
УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЦИФРОВИЙ ПРОСТІР
FINTECH INNOVATIONS IN THE PAYMENT MARKET OF UKRAINE
IN THE CONTEXT OF INTEGRATION INTO THE EUROPEAN
DIGITAL SPACE**

***Анотація.** Вступ. Актуальність дослідження зумовлена тим, що у сучасних умовах глобалізації та євроінтеграції Україна активно адаптує фінансову систему до європейських стандартів. Цей процес супроводжується виникненням нових викликів у сфері платіжних послуг та цифрових технологій. Інноваційні платіжні системи, що активно впроваджуються в країні, стають важливим фактором економічної*

стабільності, зокрема завдяки покращенню доступності та безпеки фінансових послуг для населення і бізнесу.

Мета. Метою статті є аналіз сучасних фінтех-інновацій на платіжному ринку України в контексті інтеграції у європейський цифровий простір та окреслення перспектив його подальшого розвитку.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) нормативно-правове забезпечення регулювання фінансових технологій та платіжних послуг в Україні; 2) праці вітчизняних і зарубіжних авторів, що досліджують фінансові інновації, розвиток фінтех-екосистем та застосування цифрових технологій у платіжних системах.

У процесі дослідження використовувались наступні наукові методи: теоретичне узагальнення та групування (для характеристики основних фінтех-інновацій і їх впливу на платіжні системи); порівняльний аналіз (для вивчення впливу європейських стандартів на українські фінансові технології); синтез та системний аналіз (для окреслення параметрів моделі адаптації фінансових технологій до вимог ЄС).

Результати. Аргументовано, що основними бар'єрами для успішної адаптації українських фінтех-рішень є несформована нормативно-правова база, відсутність єдиного стандарту безпеки платіжних технологій та недосконала інфраструктура. Акцентовано, що підвищенню безпеки та швидкості транзакцій сприяють позитивна динаміка в розвитку безконтактних та мобільних платіжних технологій. Окреслено пріоритети розширення імплементації фінтех-інновації на платіжному ринку України в контексті інтеграції у європейський цифровий простір. Продіагностовано на основі аналізу окремих тенденцій розвитку платіжних послуг, їх вплив на ефективність та безпеку платіжних систем в Україні та світі. Визначено основні перешкоди та перспективи адаптації українських фінтех-рішень до вимог ЄС. Доведено необхідність

актуалізації нормативно-правових основ та їх узгодженню із європейськими стандартами, а також орієнтирами впровадження фінансових технологій, враховуючи реалії війни та потребу поствоєнного відновлення.

Перспективи. Перспективи дослідження зосереджені на подальшому вдосконаленні нормативно-правової бази, розвитку інфраструктури цифрових платежів та інтеграції українських платіжних технологій з міжнародними платіжними системами. Поглиблене напрацювання конкретних заходів у межах окреслених вище орієнтирів формує напрями для подальших наукових пошуків, що дасть поштовх створенню конкурентоспроможного та ефективного платіжного ринку, який відповідає сучасним вимогам та сприятиме економічному зростанню країни.

Ключові слова: фінтех, фінансові інновації, платіжний ринок, цифрові платежі, інтеграція, ЄС.

Summary. *Introduction.* The relevance of the study is due to the fact that under the current conditions of globalization and European integration, Ukraine is actively adapting its financial system to European standards. This process is accompanied by emerging challenges in the field of payment services and digital technologies. Innovative payment systems, which are actively being implemented in the country, have become an important factor of economic stability, particularly by improving the accessibility and security of financial services for both individuals and businesses.

Objective. The purpose of this article is to analyze the current fintech innovations in Ukraine's payment market in the context of integration into the European digital space and to outline the prospects for its further development.

Materials and Methods. The materials for the study include: 1) the regulatory and legal framework governing financial technologies and payment

services in Ukraine; 2) the works of domestic and foreign scholars who explore financial innovations, the development of fintech ecosystems, and the application of digital technologies in payment systems.

The following scientific methods were applied in the course of the research: theoretical generalization and classification (to characterize key fintech innovations and their impact on payment systems); comparative analysis (to study the influence of European standards on Ukrainian financial technologies); synthesis and systems analysis (to outline the parameters of a model for adapting financial technologies to EU requirements).

Results. It is substantiated that the main barriers to the successful adaptation of Ukrainian fintech solutions include an underdeveloped regulatory framework, the absence of a unified standard for payment technology security, and insufficient infrastructure. It is emphasized that the growing use of contactless and mobile payment technologies contributes to improved security and transaction speed. Priorities for expanding the implementation of fintech innovations in Ukraine's payment market within the context of European digital integration have been identified. Based on the analysis of selected trends in the development of payment services, their influence on the efficiency and security of payment systems in Ukraine and globally has been assessed. The key obstacles and opportunities for aligning Ukrainian fintech solutions with EU standards have been outlined. The need to update the legal framework and align it with European standards, as well as the need to set implementation benchmarks for financial technologies considering the realities of war and post-war recovery, has been substantiated.

Perspectives. The prospects of the research are focused on the further improvement of the legal framework, development of digital payment infrastructure, and integration of Ukrainian payment technologies with international payment systems. Further elaboration of specific measures within the proposed conceptual framework sets the direction for future research,

contributing to the creation of a competitive and efficient payment market that meets modern requirements and promotes the country's economic growth.

Key words: *fintech, financial innovations, payment market, digital payments, integration, EU.*

Постановка проблеми. Сучасний фінансовий ринок України переживає активну цифрову трансформацію під впливом фінтех-інновацій. Водночас інтеграція вітчизняного платіжного ринку до європейського цифрового простору вимагає адаптації до регуляторних норм та технологічних стандартів ЄС. Ключовими напрямками цього процесу є гармонізація законодавства відповідно до вимог Другої платіжної директиви ЄС (PSD2), Загального регламенту про захист даних (GDPR) та імплементація стандартів відкритого банкінгу. Це створює як нові можливості, так і виклики, пов'язані з технологічною модернізацією, забезпеченням кібербезпеки та інтеграцією українських платіжних інфраструктур до європейської системи.

Основними бар'єрами залишаються узгодження регуляторної бази, забезпечення відповідності міжнародним вимогам щодо прозорості фінансових операцій, стандартизація механізмів взаємодії між учасниками ринку та впровадження сучасних цифрових рішень. Важливими також є питання адаптації фінансових установ до нових правил обміну даними та посилення механізмів протидії фінансовим ризикам, ефективної взаємодії державних регуляторів та приватного сектору у створенні єдиної стратегії цифрової інтеграції. Вирішення цих проблем обумовлює своєчасність дослідження відповідних напрямів розвитку платіжного ринку України у контексті його гармонізації із європейськими практиками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження інноваційного розвитку платіжних ринків зроблено як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. У своїх працях М. Крупка, Н.

Демчишак та О. Щуревич [8; 9] досліджують механізми взаємодії між основними стейкхолдерами фінтех-екосистеми – державою, бізнесом, наукою та освітою – в умовах цифрового суспільства та необхідності стимулювання співпраці у період післявоєнного відновлення економіки України, що є важливою умовою розвитку інновацій у платіжній сфері. Також Н. Демчишак є автором численних наукових праць [3; 4; 5], де розкрито інноваційні підходи до розвитку фінансових технологій в Україні, зокрема в контексті впливу інвестиційних ризиків, цифровізації підприємств та управління ризиками у фінансовому секторі в умовах кіберзагроз та постпандемічного відновлення економіки. Своєю чергою С. Обушний, К. Арабаджи та К. Костікова [10] аналізують сучасний стан фінтеху в Україні, визначаючи ключові вектори інноваційного розвитку галузі. Автори акцентують увагу на досягненні стабільності фінансової системи через інтеграцію новітніх фінтех-рішень. Технологічні аспекти використання QR-кодів досліджує Т. Позднякова [11], а К. Шаповалова та П. Шеремета [14] аналізують сутність та функціональні технології NFC, які є важливими інструментами в екосистемі цифрових платежів.

Серед провідних зарубіжних авторів П. Шуфель (P. Schueffel) [19] сформулював базове визначення терміну "FinTech", що є визнаним у науковій спільноті, розглядаючи його як міждисциплінарну область, що поєднує фінансові послуги та новітні технології. Водночас М. Демертіс (M. Demertzis), С. Мелер (S. Merler) та Г. Вулф (G. Wolff) [16] аналізують роль державної політики та регуляторного нагляду у забезпеченні стабільності фінансової системи в умовах активного впровадження інноваційних рішень у платіжній сфері.

Не зважаючи на вагомі наукові напрацювання у сфері проблематики інноваційного розвитку платіжних ринку, ряд питань потребують подальшого дослідження, зважаючи на впровадження нових фінансових інструментів та методів платіжних розрахунків.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз сучасних фінтех-інновацій на платіжному ринку України в контексті інтеграції у європейський цифровий простір та окреслення перспектив його подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. У зв'язку з активною трансформацією підходів до роботи фінансових установ та впровадженням сучасних технологічних інструментів для управління фінансовими потоками, особливо значення набуває передусім питання популяризації безготівкових розрахунків. Разом з тим, важливим є розвиток платіжних ринків в цілому, що відповідає вимогам часу та забезпечує зручність у фінансових операціях, тобто у цьому є конкретна потреба для різних стейкхолдерів в Україні, зокрема в реаліях війни і складнощів у роботі фінансового ринку загалом.

Процеси глобалізації вимагають безперервного вдосконалення платіжних систем, у тім числі з метою зменшення обсягів готівкових розрахунків, що упродовж багатьох років є пріоритетом НБУ. Використання готівки у платежах сприяє розвитку неформальних економічних відносин, що ускладнює контроль та обмежує ефективність фінансового нагляду. Теперішні фінансові відносини сприяють розвитку інноваційних платіжних інструментів та підвищенню прозорості фінансових операцій. Запровадження сучасних регуляторних механізмів дозволяє адаптувати платіжну інфраструктуру до європейських стандартів, посилити захист прав споживачів та стимулювати конкуренцію серед постачальників фінансових послуг. Відтак, на наш погляд, цифровізація упродовж останніх років безпосередньо сприяє досягненню цілей розвитку безготівкової економіки в Україні і детінізації роботи підприємств, а також розрахунків громадян тощо.

Зауважимо, що Закон України «Про платіжні послуги» є ключовим нормативно-правовим актом, що визначає правила здійснення платіжних

операцій та надання платіжних послуг у країні. Його проєкт був внесений на розгляд Верховної Ради України наприкінці 2020 року, після чого ухвалений і набув чинності 1 серпня 2022 року. Введення в дію норм закону спричинило низку важливих змін, зокрема, надання небанківським фінансовим установам права випускати платіжні картки, відкривати та обслуговувати платіжні рахунки. Також було впроваджено нові категорії надавачів платіжних послуг, включаючи нефінансові установи. Окрім цього, закон передбачає можливість доступу надавачів платіжних послуг до рахунків, відкритих у сторонніх фінансових установах, що відповідає принципам відкритого банкінгу (open banking), у розвитку якого власне й закладені значні перспективи розширення використання фінансових технологій в Україні. Таким чином, Закон України «Про платіжні послуги» узгоджений з вимогами Директиви ЄС 2015/2366 про платіжні послуги (PSD2) [7] та відповідає зобов'язанням України щодо імплементації актів ЄС. Водночас він формує передумови для розвитку національної фінтех-екосистеми країни загалом, а також безпосередньо для імплементації різних інновацій у платежах і розрахунках, особливо в частині роботи небанківських фінансових установ, зокрема фінтех-компаній і фінтех-стартапів.

Так згідно із Законом України «Про платіжні послуги», платіжний ринок визначається як сукупність учасників платіжного ринку та правовідносин між ними щодо надання платіжних послуг [12]. Тобто, платіжний ринок охоплює всі суб'єкти, які беруть участь у здійсненні платіжних операцій, та регламентує їхні взаємовідносини у процесі надання відповідних послуг.

Законодавче визначення платіжного ринку формує базове розуміння його структури та правовідносин між учасниками, забезпечуючи чіткі рамки регулювання цієї сфери. Водночас наукові підходи до тлумачення поняття платіжного ринку дозволяють розширити уявлення про його

функціонування, враховуючи багатогранність економічних, організаційних та технологічних аспектів, особливо у сьогоденних реаліях цифровізації. Такий комплексний підхід сприяє комплекснішому розумінню ролі платіжного ринку в забезпеченні стабільності фінансової системи та розвитку сучасних інструментів управління грошовими потоками, зважаючи на реалізацію амбіцій України щодо швидкого набуття членства у ЄС.

Відзначимо, що А. Кузнєцов та Ю. Деркач [6] тлумачать платіжний ринок, акцентуючи увагу на відповідних характеристиках, що забезпечує комплексну візію його структури та специфіки функціонування (табл. 1).

Таблиця 1

Визначення платіжного ринку у контексті його сутнісних характеристик

Сутнісні характеристики	Дефініція платіжного ринку
Функціональна	Складова частина фінансової системи, що забезпечує своєчасне врегулювання платіжних зобов'язань між його учасниками, безперебійне проведення платежів, безперервність грошового обігу країни.
Інституційна	Сукупність банків та небанківських фінансових установ, клірингових палат, спеціалізованих розрахункових установ, центральних банків, поштових операторів, що здійснюють розрахунки та переказ коштів.
Організаційна	Сукупність сучасних комунікаційних засобів зв'язку (мережа Інтернет, мобільні мережі, банківські канали зв'язку), що зв'язують між собою учасників та користувачів платіжних систем, які здійснюють переказ коштів та формують основу функціонування ринку.

Джерело: систематизовано на основі [6]

Відтак, назагал платіжний ринок є складовою частиною фінансової системи, що включає банки, небанківські фінансові установи, поштових операторів, спеціалізовані розрахункові установи та комунікаційні канали, що забезпечують своєчасне виконання платіжних зобов'язань,

безперебійність платежів та операцій, стабільність грошового обігу в країні. Платежі, їх безпека та швидкість, відіграють щоразу більшу роль в умовах цифровізації економіки, забезпечуючи фінансові відносини між економічними суб'єктами. Розвиток цього ринку є важливим аспектом економічної політики країни, що дозволяє забезпечувати адаптацію фінансових механізмів до сучасних викликів і глобальних змін. Власне від успіху імплементації інновацій на платіжному ринку залежить ефективність багатьох бізнес-процесів, а деякою мірою і загалом динаміка у цілих галузях.

Проаналізувавши наукову літературу та окремі положення законодавства можемо стверджувати, що платіжний ринок є складним структурно, адже включає різних учасників та характеризується множинністю операцій і щоразу більшою диверсифікацією послуг. Водночас функціонування ринку та специфіка обслуговування сегментів грошового обороту є головною передумовою існування платіжних систем. Під платіжною системою назагал типово розуміють комунікаційно-технологічну структуру, яка включає платіжну організацію, учасників платіжного ринку та відносини, які виникають між ними, внаслідок переказу коштів. Сучасні платіжні системи уже нерозривно пов'язані із застосуванням інформаційних технологій, мобільних додатків, електронних засобів оплати та онлайн-сервісів. Цифровізація фінансових послуг стала ключовим фактором трансформації фінансового сектору, сприяючи підвищенню його ефективності, доступності та безпеки. Фінтех-інновації все більше поширюються на платіжних ринках, якісно змінюючи їхню динаміку та специфіку функціонування.

Фінансові технології або фінтех (англ. мовою від «financial technology», «FinTech») розглядають як синтез цифрових технологій та інновацій у фінансовій сфері, що використовуються для надання, розширення і розповсюдження фінансових послуг технологічними

компаніями [15]. Іншими словами, фінтех є наступним етапом розвитку фінансових послуг, де з'являються нові технологічні стартапи та учасники ринку, які впроваджують інноваційні продукти та послуги в практику фінансової діяльності підприємств [10].

Тобто фінтех є складною системою, що об'єднує сектори нових технологій і фінансових послуг, стартапи та відповідну інфраструктуру. Цей сектор включає різноманітні інноваційні рішення, що трансформують традиційні фінансові послуги, такі як платіжні системи, кредитування, інвестиції, страхування та управління активами. При цьому перелік сервісів постійно розширюється саме за рахунок інновацій. На наше переконання, синергія від поєднання потенціалу ІТ-сектору та інновацій власне у фінансових послугах продовжує формувати безпрецедентний потенціал для розвитку фінтеху в цілому, а платіжного ринку зокрема.

Типово у реаліях цифровізації, а також зважаючи на європейські практики останніх років, фінтех-інновації спрямовані на:

- оптимізацію доступу до фінансових послуг для спрощення щоденних операцій;
- підвищення якості фінансових послуг;
- прискорення процесу здійснення операцій;
- забезпечення прозорості та доступу до фінансової інформації;
- підвищення рівня безпеки фінансових операцій;
- зменшення бюрократичних бар'єрів;
- інтеграцію з іншими секторами економіки;
- гармонізацію з глобальними платіжними системами.

Таким чином, фінтех-інновації вирішують диверсифіковані завдання, головними з яких є зниження фінансових ризиків, забезпечення доступності до фінансових операцій, підвищення ефективності фінансових сервісів, зокрема, через зменшення витрат та прискорення процесів. Це, в свою чергу,

сприяє розвитку фінансових інститутів, підвищенню довіри користувачів до цифрових фінансових послуг та інтеграції нових технологій у фінансовий сектор. Завдяки цьому фінтех-інновації не лише змінюють спосіб, яким громадяни і бізнес здійснюють фінансові операції, але й активно впливають на економіку в цілому, стимулюючи її зростання та інші акселераційні процеси, які ще недавно були неможливими за відсутності цифрових рішень.

Фінтех-сектор в Україні є однією з найдинамічніших складових економіки, а його розвиток активно стимулюється новими технологіями та змінами в регулюванні. Україна має значний потенціал для розвитку фінансових послуг завдяки високому рівню цифровізації, наявності кваліфікованих спеціалістів і зростаючій потребі в інноваційних рішеннях для зручності та безпеки фінансових операцій. Розширення цього ринку обумовлене рядом факторів, що спрощено візуалізовані на рис.1, визначаючи загальний вектор прогресу.

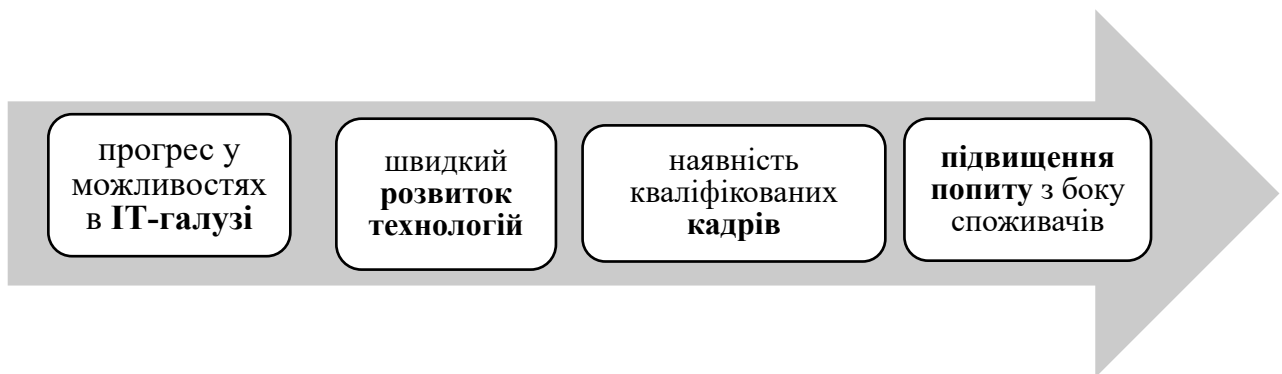

Рис. 1. Фактори зростання ринку фінтех-послуг

Джерело: узагальнено авторами на основі [3; 13]

Водночас сектор фінтеху має тісний зв'язок з банківською та фінансовою галуззю в цілому, сприяючи вдосконаленню фінансових послуг. Банки та інші фінансові установи активно інтегрують фінтех-технології для покращення якості сервісів і взаємодії з клієнтами. Завдяки впровадженню цифрових платформ, мобільних додатків і новітніх систем аутентифікації,

фінансові організації можуть значно спростити операційні процеси, знижувати витрати та підвищувати безпеку фінансових транзакцій.

Принципово важливо для подальшого розвитку інноваційного потенціалу у тім числі і платіжного ринку те, що є численні незалежні фінтех-компанії, які надають фінансові послуги, окрім традиційних банківських структур. Ці компанії значно розширюють спектр фінансових послуг та створюють нові можливості для користувачів, при цьому конкуруючи з традиційними фінансовими установами, передусім банками. До таких послуг відносяться: платіжні системи; онлайн-сервіси з інвестування; сервіси для управління особистими фінансами; краудфандингові платформи; платформи для P2P-кредитування; криптовалютні біржі.

Необхідно акцентувати, що за саме останнє десятиріччя фінансові технології зазнали значного зростання та трансформації, активно розширюючи вплив на ринок фінансових послуг. На рис. 2 подано динаміку інвестиційної діяльності на фінтех-ринку відповідно до статистичних досліджень KPMG Pulse of FinTech.

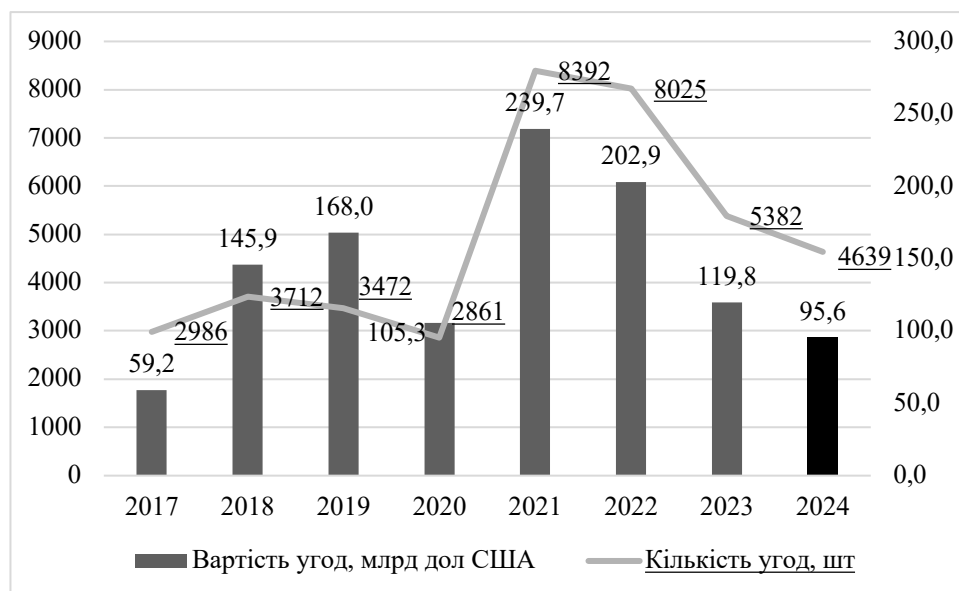

Рис. 2. Динаміка інвестиційної діяльності на глобальному фінтех-ринку у 2017-2024 рр.

Джерело: систематизовано авторами на основі [17; 18]

На основі динаміки на рис. 2. можна відзначити, що інвестиційна активність у фінтех-секторі протягом останніх років суттєво змінилася. У 2017–2019 роках спостерігалось поступове зростання обсягів угод, проте у 2020 році фінансовий сектор відчув значний спад. Обсяги угод у 2020 році скоротилися на 37,32 % порівняно з 2019 роком. Така динаміка була зумовлена економічною нестабільністю, спричиненою пандемією COVID-19. Втім 2021 рік став переломним для ринку, коли обсяги фінансування стрімко зросли до 239,7 млрд доларів США, а кількість угод досягла рекордних 8392, що свідчить про зростання попиту на цифрові фінансові сервіси та повернення інвесторів. Однак політична нестабільність в 2022 році негативно вплинула на інвестиційну діяльність, спричинивши спад вартості угод. У 2024 році падіння продовжилося, проте спостерігається і позитивна тенденція. Збільшення кількості угод у 2024 році на 42,4 % порівняно з середнім рівнем за 2017–2020 роки свідчить про активність фінтех-ринку, незважаючи на загальне зниження обсягів інвестицій.

При цьому значна кількість угод може вказувати на розширення кола учасників ринку, зростання інтересу до фінтех-рішень серед стартапів та інвесторів, а також на поступову адаптацію сектору до нових економічних умов. Це також може бути сигналом про зростаючу популярність малих та середніх угод, що сприяє розвитку конкуренції, інновацій та диверсифікації фінансових технологій.

Загальносвітові тенденції розвитку фінтех-ринку, зокрема зростання та подальші коливання інвестицій, впливають і на локальні ринки, зокрема український. Аналіз динаміки заснування фінтех-компаній в Україні (рис. 3) дає змогу оцінити, як глобальні процеси та внутрішні економічні чинники впливають на розвиток цієї сфери.

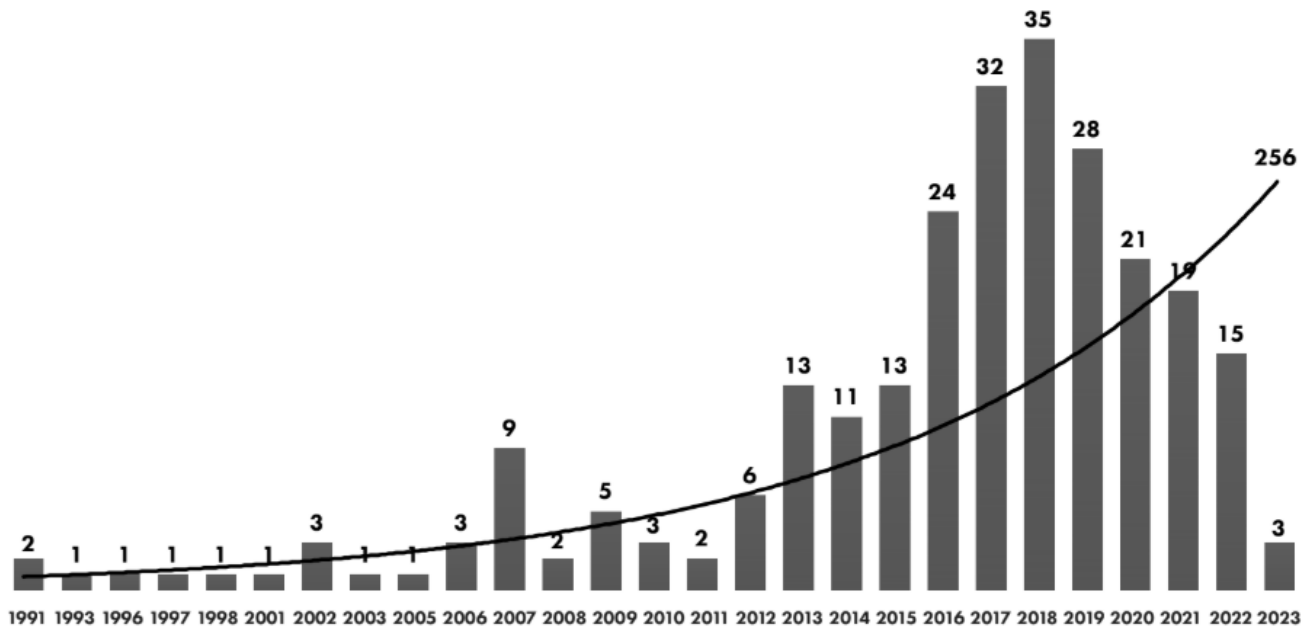

Рис. 3. Фінтех компанії України за роками заснування

Джерело: [13]

З даних рис. 3 очевидно, що з початку 2000-х років спостерігається поступове зростання кількості нових компаній, яке значно прискорилося після 2013 року. Пік припав на 2018 рік, коли було засновано 35 нових фінтех-компаній, після чого темпи створення нових підприємств почали поступово спадати. Попри певне зменшення кількості нових компаній у 2020–2023 роках, загальна кількість фінтех-компаній в Україні у 2024 році досягла 256. Це свідчить про те, що, незважаючи на виклики, сектор продовжує розвиватися, навіть не зважаючи на війну. Зростання загальної кількості компаній підтверджує високий попит на фінансові технології, розвиток цифрових сервісів та інтерес до інновацій у сфері фінансів з боку різних стейкхолдерів.

Під час аналізу українського фінтех-ринку важливим є розгляд сегментів найбільшої активності задля розуміння ролі безпосередньо платіжного ринку в реаліях діджиталізації (рис. 4).

Рис. 4. Розподіл фінтех-компаній за сферами діяльності в Україні

Джерело: [13]

Дослідження фінтех-сектору України дає змогу підтвердити лідерство технологічної інфраструктури, яка у 2024 році досягла 36% ринку, що на 12% більше, ніж у 2023 році. Це відображає зростаючий попит на інноваційні IT-рішення, необхідні для цифрової трансформації фінансових установ. Платіжні сервіси та перекази також залишаються важливим сегментом, з часткою 15%, що на 1% перевищує показник 2023 року. Незначне, але стабільне зростання цього сегменту підкреслює стійкість платіжного ринку України навіть в умовах воєнного часу, що водночас закладає підґрунтя для успішного обслуговування різних фінансових відносин уже в реаліях післявоєнного відновлення країни.

Таким чином, платіжний сектор є одним із найбільш розвинених напрямів у фінтех-індустрії, охоплюючи впровадження та застосування різноманітних технологій для здійснення онлайн-платежів та ефективного управління фінансами. Основними векторами розвитку цієї сфери є: мобільні платежі; цифрові гаманці; блокчейн і криптовалюти; безконтактні технології; біометричні платежі; інтеграція з штучним інтелектом.

До ключових світових тенденцій впровадження фінтеху, до яких важливо адаптуватися в Україні задля конкурентного входження у європейський цифровий простір, відносять:

1. NFC-технологія. NFC, або Near Field Communication (з англійської «комунікація близького поля»). Це технологія бездротового зв'язку малого радіусу дії, яка дозволяє пристроям швидко й безконтактно обмінюватися даними. Технологія NFC у сфері роздрібних платежів застосовується у двох основних форматах. Перший – це використання безконтактних банківських карток, зокрема Contactless і Visa PayWave. Другий – дедалі популярніша безконтактна оплата за допомогою мобільних пристроїв через цифрові гаманці, зокрема Apple Pay, Google Pay та Samsung Pay, що забезпечує зручність і додатковий рівень безпеки транзакцій. Водночас кількість таких транзакцій в Україні в останні роки стрімко зростала.

Водночас NFC-технологія поширюється у різних сферах життя, виходячи за межі виключно безконтактних платежів. Серед ключових напрямів її використання можна виокремити такі:

- ідентифікація та доступ: електронні паспорти та ID-картки, пропуски в офіси, готелі;
- транспорт: оплата проїзду в громадському транспорті;
- обмін даними: передача контактів чи файлів між смартфонами, налаштування гаджетів (підключення до Wi-Fi, Bluetooth);

- дистанційного керування «розумними» пристроями: новітні замки, освітлення чи клімат-контролю.

Перевагами використання NFC є: мобільність та зручність у використанні, швидкість здійснення операції, підвищена безпека, значна економія часу, енергоефективність та широка інтеграція (підтримується більшістю сучасних смартфонів, годинників, банківських карток). При цьому є і певні недоліки використання NFC: ризики виникнення програмних збоїв, обмежена відстань дії, адже для з'єднання пристрої мають бути дуже близько (до 10 см), залежність від пристрою та модифіковані методи шахрайства.

2. QR коди. QR або Quick Response (з англійської «швидка відповідь»). QR-код – це двовимірне графічне зображення, у якому закодована текстова або цифрова інформація. Візуально він представлений у вигляді матричного коду, що складається з чорних і білих модулів, розташованих у певному порядку. Один QR-код здатний містити до 7089 цифр або 4296 символів, включаючи кирилицю [11].

Основними перевагами цієї технології порівняно з традиційним штрих-кодом є висока ємність даних, швидкість зчитування та зручність використання. Для сканування QR-коду достатньо мобільного пристрою з камерою та спеціального програмного забезпечення.

3. Відкритий банкінг – це система, в рамках якої банки відкривають свої інтерфейси програмування додатків, даючи можливості стороннім компаніям отримати доступ до фінансової інформації (клієнтської бази даних), необхідної для розробки нових додатків і послуг, що в кінцевому підсумку надає власникам рахунків ширші фінансові можливості [1].

Відкритий банкінг не лише сприяє розвитку інноваційних фінансових рішень у фінтех-секторі, а й стимулює традиційні банківські установи вдосконалювати власні сервіси або налагоджувати співпрацю з зовнішніми

фінансовими провайдерами. На нашу думку, також таке відкриття інформації дає безпрецедентний поштовх для розвитку фінтех-компаній та фінтех-стартапів в Україні та світі.

4. Штучний інтелект (ШІ, AI) – одна з найбільш перспективних технологій у фінтех-індустрії, застосування якої охоплює широкий спектр напрямків: від забезпечення кібербезпеки та автоматизації процесів до прогнозування ринкових тенденцій та аналізу поведінки клієнтів.

Безумовними перевагами використання ШІ є: зниження рівня витрат на робочу силу, збільшення продуктивності та ефективності, персоналізований підхід, розширення переліку послуг, аналіз великих обсягів даних. При цьому серед недоліків і викликів є: залежність від інформаційних технологій та ризик кібератак, дороговартісне інформаційне забезпечення та дороге обслуговування.

Враховуючи вищезазначені тенденції та виклики, важливо визначити стратегічні орієнтири розвитку фінтех-екосистеми в Україні. На рис. 5 подано концептуальну схему, яка відображає ключові елементи цього процесу, включаючи стратегічні цілі, фактори розвитку, перспективні напрями та очікувані результати.

Рис. 5. Концептуальні орієнтири розвитку фінтех-екосистеми в Україні

Джерело: пропозиція авторів

Узагальнюючи пропозиції, подані на рис. 5, можна зробити висновок, що розвиток фінтех-екосистеми в Україні є комплексним процесом, який потребує узгоджених дій з боку держави, бізнесу та суспільства. Стратегічні цілі, такі як інтеграція до цифрового ринку ЄС та цифрова трансформація економіки, визначають загальний напрямок розвитку, закладаючи основу для створення конкурентоспроможної та інноваційної фінтех-екосистеми. Одними з ключових факторів, що впливають на створення необхідних умов для досягнення стратегічних цілей розвитку фінтех-екосистеми, є законодавче середовище та прогрес на цифровому та ІТ-ринках. Перспективні напрями відображають конкретні сфери, де зосереджено найбільший потенціал для інновацій та зростання фінтех-екосистеми. Вони визначають пріоритетні галузі для інвестицій та розвитку, забезпечуючи стратегічний фокус на ключових технологічних трендах. Натомість,

очікувані результати є ключовими показниками успіху розвитку фінтех-екосистеми, відображаючи ефективність реалізації стратегічних цілей та вплив виокремлених факторів розвитку на досягнення конкретних показників. Важливим елементом є також моніторинг, який забезпечує постійну оцінку та коригування стратегій розвитку.

Відтак, зважаючи на зростаючий потенціал фінтех-інновацій в Україні та світові тенденції, першочерговим завданням є формування ефективного регуляторного середовища, зокрема у сфері розрахунків і платежів. Україна, в рамках євроінтеграційних процесів, активно адаптує національне законодавство до норм ЄС. Як уже частково зазначалось ключовими напрямками, деякі з яких уже реалізуються, є: адаптація до Загального регламенту про захист даних (GDPR) для забезпечення належного рівня захисту персональних даних користувачів фінтех-послуг; імплементація Директиви про платіжні послуги 2 (PSD2), що сприяє розвитку відкритого банкінгу та інноваційних платіжних рішень; посилення вимог щодо боротьби з відмиванням грошей (AMLD) для забезпечення фінансової прозорості та запобігання фінансуванню тероризму. Тому інноватизація платіжного ринку України у найближчій перспективі визначатиме те, у якому стані з огляду на поширення фінтеху і цифровізації, українська економіка інтегруватиметься у європейський простір.

Висновки та перспективи подальших досліджень. За результатами аналізу аргументовано, що платіжний ринок є ключовим елементом сучасної фінансової системи, який забезпечує ефективні фінансові відносини і рух коштів між суб'єктами, а процес його розвитку є об'єктом активної економічної політики, спрямованої на адаптацію фінансових механізмів до сучасних викликів та глобальних змін.

Фінтех-інновації відіграють вирішальну роль у трансформації платіжного ринку, сприяючи оптимізації доступу до фінансових послуг, підвищенню їх якості та безпеки. Дослідження світових тенденцій та

особливостей розвитку фінтех-інновацій в Україні показало значний потенціал для подальшого зростання сектору, навіть в реаліях війни, а також зважаючи на роль у майбутньому відновленні економіки. Водночас Україна, в рамках євроінтеграційних процесів, активно адаптує національне законодавство до норм ЄС, що є ключовим фактором для інтеграції у глобальний фінансовий простір.

Отже, подальший розвиток платіжного ринку та фінтех-інновацій в Україні потребує комплексного підходу, що включає подальше оперативне удосконалення законодавчої бази; ефективні механізми стимулювання інновацій на фінансовому ринку, які за рахунок розвитку ІТ-галузі можна імплементувати; забезпечення кібербезпеки і мінімізація шахрайства, що є стримуючим фактором недовіри з боку громадян; підвищення рівня фінансової грамотності і цифрової культури населення.

Водночас поглиблене напрацювання конкретних заходів у межах окреслених вище орієнтирів формує напрями для подальших досліджень, що дасть поштовх створенню конкурентоспроможного та ефективного платіжного ринку, який відповідає сучасним вимогам та сприятиме економічному зростанню країни.

Література

1. Береславська О. І., Татяніна С. М. Відкритий банкінг як елемент розвитку фінансовокредитних відносин в Україні. *Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*. Острог : Видавництво Нац. ун-ту «Острозька акад.». 2022. С. 17–20.
2. Вишивана Б.М. Модернізація платіжного ринку України в умовах цифровізації економіки. Фінансові інструменти сталого розвитку економіки : матер. 5-ої міжнар. наук.-практ. конференції (Чернівці, 27 квітня 2023 р.). Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. С. 303–306.

3. Демчишак Н., Клек А., Цветкова З. Інституційно-організаційні основи формування фінтех-екосистеми України: вплив інвестиційних ризиків на інноваційну активність і цифровізацію підприємств. *Ефективна економіка*. 2024. № 7. <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.7.31>.

4. Демчишак Н., Солук О., Уляновська Ю. Потенціал впровадження інноваційних підходів у розрахунково-платіжних відносинах в умовах цифровізації економіки та підприємництва в Україні. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія "Економічні науки"*. 2024. Вип. 7. <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2024-7-10175>.

5. Демчишак Н.Б., Шкиря А.С. Управління ризиками у фінансовому секторі України в умовах кіберзагроз і постпандемічного відновлення економіки. *Інноваційна економіка*. 2021. № 3-4. С. 19-27. <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/764> (дата звернення: 01.04.2025).

6. Деркач Ю.Б., Кузнєцов А.М. Регулювання платіжного ринку України. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 39. С. 334–338. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2020/39_2020_ukr/57.pdf (дата звернення: 01.04.2025).

7. Директива ЄС 2015/2366 про платіжні послуги (PSD2) від 25.11.2015 р./ DIRECTIVE (EU) 2015/2366 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 25 November 2015. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32015L2366> (дата звернення: 24.03.2025).

8. Крупка М.І., Демчишак Н.Б., Щуревич О.І. Розвиток фінтех-екосистеми в Україні: співпраця між стейкхолдерами в умовах цифрового суспільства. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Економіка"*. 2023. Вип. 28(56). С. 86-95.

9. Крупка М.І., Демчишак Н.Б., Щуревич О.І. Стимулювання співпраці закладів освіти, науки та бізнесу в умовах цифровізації та післявоєнного відновлення України. *Світ фінансів*. 2023. № 1 (74). С. 57-70.

10. Обушний С., Арабаджи К., Костікова К. Фінансові технології в Україні: шлях до інновацій та стабільності. *Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій*. 2023. №1(11). С. 59-72. URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/181> (дата звернення: 01.04.2025).

11. Позднякова Т. QR-коди: їх створення та використання. *Нова педагогічна думка*. 2020. № 1. С. 36-42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2020_1_9 (дата звернення: 01.04.2025).

12. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021 р. № 1591-IX. Відомості Верховної Ради України. 2021. № 38, ст. 316. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (дата звернення: 24.03.2025).

13. Український каталог фінтех-компаній 2024. *Українська асоціація фінтех та інноваційних компаній*. URL: https://drive.google.com/file/d/1YCkzK8FRm7gBTsFXbyJvqeQCCZ8d_d0_/view (дата звернення: 25.03.2025).

14. Шаповалова К., Шеремета П. NFC технологія та перспективи її розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2023. Том 316, № 2. С. 157-160. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-316-2-24>.

15. Шевченко О.М., Рудич Л.В. Розвиток фінансових технологій в умовах цифровізації економіки України. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.7.61>.

16. Demertzis M., Merler S., Wolff G. B. Capital markets union and the Fintech opportunity. *Journal of Financial Regulation*. 2018. Vol. 4(2), P. 157–165.

17. Pulse of Fitnech H2'20. Global analysis of fintech investment. *KPMG*. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2021/02/pulse-of-fintech-h2-2020.pdf> (дата звернення: 25.03.2025).

18. Pulse of Fitnech H2'24. Global analysis of fintech investment. *KPMG*. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmgsites/xx/pdf/2025/02/pulse-of-fintech-h2-2024.pdf> (дата звернення: 25.03.2025).

19. Schueffel P. Taming the Beast: A Scientific Definition of FinTech. *Journal of Innovation Management*. 2016. № 4. P. 32-34.

References

1. Bereslavska O. I., Tatianina S. M. Vidkrytyi bankinh yak element rozvytku finansovo-kredytnykh vidnosyn v Ukraini. Materialy IKh Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii. Ostroh: Vydavnytstvo Nats. un-tu «Ostrozka akad.». 2022. S. 17–20.

2. Vyshyvana B.M. Modernizatsiia platizhnoho rynku Ukrainyvumovakhtsyfrovizatsii ekonomiky. Finansovi instrumenty stalohorozvytkuekonomiky : mater. 5-oi mizhnar. nauk.-prakt. konferentsii (Chernivtsi, 27 kvitnia 2023 r.). Chernivtsi: Chernivets. nats. un-t im. Yu. Fedkovycha, 2023. S. 303–306.

3. Demchyshak N., Klek A., Tsvietkova Z. Instytutsiino-orhanizatsiini osnovy formuvannia fintekh-ekosystemy Ukrainy: vplyv investytsiinykh ryzykiv na innovatsiinu aktyvnist i tsyfrovizatsiiu pidpriemstv. *Efektivna ekonomika*. 2024. № 7. <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.7.31>.

4. Demchyshak N., Soluk O., Ulianovska Yu. Potentsial vprovadzhennia innovatsiinykh pidkhodiv u rozrakhunkovo-platizhnykh vidnosynakh v umovakh tsyfrovizatsii ekonomiky ta pidpriemnytstva v Ukraini. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Internauka". Seriiia "Ekonomichni nauky"*. 2024. Vyp. 7. <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2024-7-10175>.

5. Demchyshak N.B., Shkyria A.S. Upravlinnia ryzykamy u finansovomu sektori Ukrainy v umovakh kiberzahroz i postpandemichnoho vidnovlennia ekonomiky. *Innovatsiina ekonomika*. 2021. № 3-4. S. 19-27. <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/764> (access date: 01.04.2025).
6. Derkach Yu.B., Kuznietsov A.M. Rehuliuвання платіжного ринку України. *Infrastruktura rynku*. 2020. Vyp. 39. S. 334–338. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2020/39_2020_ukr/57.pdf (access date: 01.04.2025).
7. Dyrektyva YeS 2015/2366 pro platizhni posluhy (PSD2) vid 25.11.2015 r./ DIRECTIVE (EU) 2015/2366 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 25 November 2015. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32015L2366> (access date: 24.03.2025).
8. Krupka M.I., Demchyshak N.B., Shchurevych O.I. Rozvytok fintekhekosystemy v Ukraini: spivpratsia mizh steikkholderamy v umovakh tsyfrovoho suspilstva. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Seriya "Ekonomika"*. 2023. Vyp. 28(56). S. 86-95.
9. Krupka M.I., Demchyshak N.B., Shchurevych O.I. Stymuliuvannia spivpratsi zakladiv osvity, nauky ta biznesu v umovakh tsyfrovizatsii ta pisliavoiennoho vidnovlennia Ukrainy. *Svit finansiv*. 2023. № 1 (74). S. 57-70.
10. Obushnyi S., Arabadzhy K., Kostikova K. Finansovi tekhnolohii v Ukraini: shliakh do innovatsii ta stabilnosti. *Yevropeyskyi naukovyi zhurnal ekonomichnykh ta finansovykh innovatsii*. 2023. №1(11). S. 59-72. URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/181> (access date: 01.04.2025).
11. Pozdniakova T. QR-kody: yikh stvorennia ta vykorystannia. *Nova pedahohichna dumka*. 2020. № 1. S. 36-42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2020_1_9 (access date: 01.04.2025).

12. Pro platizhni posluhy: Zakon Ukrainy vid 30.06.2021 r. № 1591-IX. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2021. № 38, st. 316. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (access date: 24.03.2025).

13. Ukrainskyi katalog fintekh-kompanii 2024. *Ukrainska asotsiatsiia fintekh ta innovatsiinykh kompanii*. URL: https://drive.google.com/file/d/1YCkzK8FRm7gBTsFXbyJvQCCZ8d_d0_/view (access date: 25.03.2025).

14. Shapovalova K., Sheremeta P. NFC tekhnolohiia ta perspektyvy yii rozvytku. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky*. 2023. Tom 316, № 2. S. 157-160. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-316-2-24>.

15. Shevchenko O.M., Rudykh L.V. Rozvytok finansovykh tekhnolohii v umovakh tsyfrovizatsii ekonomiky Ukrainy. *Efektivna ekonomika*. 2020. № 7. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.7.61>.

16. Demertzis M., Merler S., Wolff G. B. Capital markets union and the Fintech opportunity. *Journal of Financial Regulation*. 2018. Vol. 4(2). R. 157–165.

17. Pulse of Fitnech H220. Global analysis of fintech investment. *KPMG*. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2021/02/pulse-of-fintech-h2-2020.pdf> (access date: 25.03.2025).

18. Pulse of Fitnech H224. Global analysis of fintech investment. *KPMG*. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmgsites/xx/pdf/2025/02/pulse-of-fintech-h2-2024.pdf> (access date: 25.03.2025).

19. Schueffel P. Taming the Beast: A Scientific Definition of FinTech. *Journal of Innovation Management*. 2016. № 4. P. 32-34.